

HELENA FILIPIONEK

(16 maja 1914 – 23 marca 2009)

Urodziła się w wiosce Ostrówka, blisko granicy łotewsko-łitewskiej. Jej ojciec zginął na wojnie w rok po jej urodzeniu. Wraz z licznym rodzeństwem była wychowywana w trudnych warunkach przez matkę w środowisku polskim Dyneburga.

W czasie II wojny światowej aktywnie działała w konspiracji. Miała pseudonim „Basia”. Organizowała pomoc, trudniła się przetrzaniem paczek, przekazywała informacje. Jako łączniczka poczty partyzanckiej kontaktowała się z harcerzami, którzy przyjmowali skoczków – spadochroniarzy z Anglii.

Po wojnie przez 34 lata pracowała w aptece. Zajęła się ratowaniem materiałów dokumentujących losy Polaków i polskich organizacji na Łotwie. Pieczołowicie przechowywała m.in. spuściznę – w tym rękopisy i korespondencję – swojej nauczycielki, poetki Olgi Daukszty, jednej z najciekawszych osobistości inflanckich, której całe życie nierozdzielnie było związane z polską oświatą, tradycją i kulturą.

Zebrała także kolekcję zdjęć dotyczących m.in. życia Polaków na Łotwie w latach 1915–1945, Drużyny Harcerek im. Emilii Plater, 24. Oddziału AK (Wilno–Karolinowo–Turmonty–Dyneburg). Najcenniejsze ze swych zbiorów przekazała w darze do Domu Polskiego w Dyneburgu. Stała się niekwestionowaną przywódczynią 16-tysięcznej Polonii dyneburskiej. W 1971 r., za walkę o wolność Polski w okresie okupacji, została odznaczona Krzyżem Armii Krajowej. W 1996 r. Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa przyznała Jej Złoty Medal Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej. Została także uprawniona do noszenia Honorowej Odznaki Żołnierzy Armii Krajowej Okręgów „Wilno” i „Nowogród”. IPN przyznał Jej nagrodę Kustosza Pamięci Narodowej 2008.

